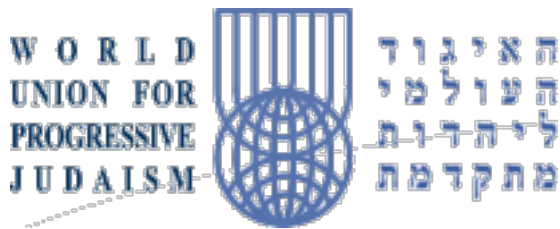

5774

Torah from Around the World

Rabbi Jisjmaël zegt: Wees soepel met je meerderen, en geduldig met een jongere, en ontvang iedereen met vreugde.

Pirké Avot 3:12 [Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books]

Sjabbat 28 juni 2014 / 30 siewan 5774, Choekat, Bemidbar/Numeri 19:1 – 22:1

Tanach: blz. 307 - 314

Haftara : Sjoftiem [Rechters] 11:1 - 33

Tanach: blz. 512 - 514

Commentaar: rabbijn Goldie Milgram, oprichter en directeur van Reclaiming Judaism, en co-redacteur van Mitzvah Stories: Seeds for Inspiration and Learning

Vertaling: Jochanan Belinfante

[Het Engelse origineel](#)

De sidra van deze week lijkt instructies voor tovenarij te bevatten. Neem een rode vaars, bekend als de *para adoema* (ofschoon deze - in werkelijkheid - niet schijnt te bestaan), verbrand het dier, gooi wat cederhout en majoraan in het vuur en iets met de kleur scharlakenrood (het Hebreeuws is hier - voor iedereen - onduidelijk). Verzamel de as en voeg er wat water aan toe. Gebruik de majoraantakjes om druppels van dit mengsel te sprenkelen op de Ontmoetingstent, op persoonlijke spullen [die moeten worden gereinigd, red.] en ook op degenen die in contact zijn geweest met de dode(n), teneinde alles weer [spiritueel, red.] te reinigen. Waar gaat dit allemaal over?

Dit is tevens het Toragedeelte waarin de profetes Mirjam sterft. Het volk wacht op haar terugkomst uit het kamp; zij is daaruit tijdelijk verbannen wegens het ter discussie stellen van Mosjé's besluit om een andere vrouw te trouwen. Zij keert voor korte tijd terug, maar sterft een paar Tora-verzen later. De Israëlieten hielden zeer veel van haar. Zijn zij Miriam, de vrouw die had geholpen hen uit de slavernij te leiden, nog een laatste keer genaderd om haar, toen zij dood was, te kussen of aan te raken? Aharon, de gezalfde Hogepriester, zal ook sterven, later in dit hoofdstuk. Dit zijn enorme verliezen. Stel je voor wat een invloed dat

moet hebben gehad op degenen die hen vonden, voor hen hadden gezorgd, en hun lichamen moesten voorbereiden voor de begrafenis.

Heeft u ooit een lijk moeten aanraken? Velen doen dit elke dag. Brandweerlieden die een lichaam halen uit een brandend gebouw, opdat de familie kan gaan rouwen. Verpleegsters en verplegers. Wij zelf misschien, zittend naast onze beminden na hun laatste minuten. Medische teams die organen verzamelen ten behoeve van donatie (HODS.org is een joodse gids over orgaandonatie). De Zaka-teams in Israël (*Zihuy Korbanot Ason*, letterlijk: *Identificatie van de Slachtoffers van een Ramp*), bestaande uit vrijwilligers die de overblijfselen bij elkaar schrapen van mensen die door terroristen zijn opgeblazen. Politieagenten, studenten en begeleiders in studentenhuizen, die de pols voelen van een student die een overdosis heeft genomen. Hospikken op het slagveld. Leden van de *chewre kadisjadie* teder een joods lichaam voorbereiden voor een terugkeer [naar de aarde, red.] om daar als voedsel te dienen voor de levenscyclus. En nog vele anderen.

Hoe herstellen wij van zulke hevige, krachtige, vaak ontregelende aanrakingen? Is er in het Jodendom een moment waarop we eer kunnen bewijzen aan hen die de zwaarste vormen van heilige ondersteuning op zich hebben genomen?

Het gebruik van de as van een rode koe om genezing te bewerkstelligen, klinkt op het eerste gezicht vrij esoterisch. Besprenkelen [met reinigingswater of bloed, red.], onderdompelen in water, zalven met olie, wegwerpen [van zonden door het symbolisch wegwerpen van kruimels, red.], drinken [van een speciaal mengsel, red.] - allerlei acties die in Tanach staan voorgeschreven, zijn vreemd en een brug te ver voor velen van ons. Het zalven van leiders wordt genoemd in Sjemot [Exodus] 30:30, net als dat van het tabernakel en zijn voorwerpen, in Sjemot 40:9; er zijn veel meer voorbeelden. Rituelen met het omhoog halen van water en het uitgieten ervan (*sjoev*) worden beschreven in vele passages, zoals in Beresjiet [Genesis] 24:13-19, 24:43, 1 Sjmoeëel [Samuel] 9:11, Jesjaja [Jesaja] 12:3 en Talmoed Soekot 41a-53a. Wassen (*rachats*) verschijnt in Bemidbar [Numeri] 8:7, Sjemot 19:10 en 30:19-21. Het uitvoeren van een test door het drinken van water waarin verschillende stoffen zijn toegevoegd (*sota*) staat in Bemidbar [Numeri] 5:24. Van [een visioen] zien (*ereh*) is sprake in Jechezkeel [Ezechiël] 1:1 en van het wegwerpen van zonden (*tasjlich*) in Micha 7:19. Het in water onderdompelen staat in Vajikra [Leviticus] 11:32 en sprenkelen, *ze'reka*, staat in Bemidbar 8:7 en Jechezkeel 36:25. Ook bloed wordt gesprenkeld op mensen, Sjemot 24:6, en gesmeerd aan deurposten, Sjemot 12:22, en maakt deel uit van het ritueel bij het wijden van kohaniem [priesters], Sjemot 29:20-21. Voor de wijding van 'priesters' wordt een stier gedood en bloed gesmeerd op hun rechter oor, duimen en grote tenen, maar bijvoorbeeld ook rond het altaar, en op nog veel meer plekken. Gaat het bij dit alles om bezwering, om het ouderwetse afweren van het kwaad? Of verandert er iets voor ons als rituelen fysieke componenten hebben, die recht doen aan onze pijn, ons ongemak en onze verwarring?

De rode koe biedt de wijzen ruimte voor verbeeldingsrijke commentaren. Nechama Leibowitz, *zichrono liwracha*, creëerde een compendium dat nu gratis online toegankelijk is (in het Engels). Hieruit leren wij het volgende: rabbi Josef Bechor Shor, een van de Tosafisten, benadert de kwestie van de rode koe volstrekt rationeel. De rituelen met betrekking tot de rode koe werden ontwikkeld om de omgang met de doden te ontmoedigen; de nabestaanden zouden iets met het stoffelijk overschot kunnen doen uit liefde voor de overledenen, en gedreven door overweldigend verdriet. Juist om mensen af te houden van spiritisme - het raadplegen van doden of geesten - verklaarde de tekst dat de verontreiniging door een dode besmettelijker is dan alle andere verontreinigingen; daarmee werd het de belangrijkste bron van onreinheid - zowel mensen en vaatwerk kunnen erdoor verontreinigd raken, sterker nog, niet alleen door aanraking, maar zelfs door overhangend tentdoek (als de dode zich in de tent, *ohel*, bevindt, red.).

Dit alles werd zo geformuleerd uit respect voor mensen, opdat mensen geen mensenhuid zouden gaan gebruiken als bedekkingsmateriaal, en geen menselijke beenderen als gebruiksvoorwerpen, zoals ze doen met de huid van dieren; dat zou namelijk getuigen van een gebrek aan respect voor de mensheid. Onze wijzen maakten een vergelijkbaar punt in de Talmoed, tractaat Choelien 122a: „Waarom is de huid van een stoffelijk overschot onrein verklaard? Opdat iemand niet de huid van zijn ouders als bedekkingsmateriaal gaat

gebruiken.”

Rabbi Jochanan ben Zakai zegt tegen zijn volgelingen: „Het is niet het stoffelijk overschot dat iemand onrein maakt, noch het water dat rein maakt. Het is eerder zo dat HaKadosj Baroech Hoe, de Heilige Geprezen zij Hij, heeft verklaard: „Dit is een wet die de Eeuwige heeft ingesteld; het is jullie niet toegestaan mijn regels te overschrijden, zoals geschreven staat. ‘Dit is een wet van de Tora’ (Bemidbar 19:2).” (Midrasj Bemidbar Rabba 19:5)

Welnu, tegenwoordig zijn er geen rode vaarzen, als ze al ooit bestonden. Dus, hoe kunnen wij achter de betekenis ervan komen als wij deze rite niet zelf kunnen uitproberen en ervaren? Laten we een experiment doen: Stel je voor dat je je in een situatie hebt begeven waarin je een lijk moet aanraken als deel van je opleiding, op een iets rustiger plek dan waar een moord of ongeluk heeft plaatsgevonden, bijvoorbeeld in het sectie-laboratorium van een medische opleiding. Stel je vervolgens voor wat je zou doen om het onaangename hiervan te overwinnen. Stel je voor dat je in een synagoge bent tijdens het lezen van dit Toragedeelte, dat bekend is onder de naam *Choekat*. Vraag of je de eerste aliya kunt krijgen, om er getuige van te zijn dat deze Tora-verzen over de rode koe worden gelezen. Dit is een manier om te onderkennen welk een macht er uitgaat van het contact met de dood, met een lijk; het is een manier om diep respect te tonen voor het leven en het is een ritueel dat je helpt ‘geraakt te worden door de Torah’.

Dit kan je helpen om de staat waarin je bent te reinigen - misschien samen met alle anderen die dit jaar de ervaring hebben gehad van het aanraken van een stoffelijk overschot. De rabbijn zou kunnen overwegen om iedereen die deze ervaring in het afgelopen jaar heeft ondergaan samen met jou voor deze aliya op te roepen. Zodat jullie een zegen kunnen uitspreken over de Torah die zoveel wijsheid toont met betrekking tot dit onderwerp en het mysterie van leven en dood. En, zodat jullie je de betekenis van deze heilige dienstverlening bewust kunt worden.

Laat vervolgens alle aanwezigen opstaan om eer te bewijzen aan diegenen die op deze manier onze gemeente en onze families dienen: politieagenten, brandweelieden, gezondheidswerkers, familieleden die de overledenen vonden en ons, de geestelijken, waarschuwders, en nog vele anderen. Allemaal zouden we tegen hen kunnen zeggen: „Moge al jullie inspanningen tot zegen zijn.”

Bestaat er nog iets anders dan het contact met de dood, waarvoor een moment van stilte en een proces van reiniging - op het fundamentele niveau van ons bestaan, van ons leven, van het zijn van een belichaamde ziel - zo noodzakelijk is?

De rode koe, de *para adoema*, heeft de commentatoren door de eeuwen heen in verwarring gebracht. De geleerden leren ons dat zelfs koning Salomon, die de moeilijkste Tora-teksten kon begrijpen, verklaarde dat hij niet in staat was de oorspronkelijke betekenis van dit ritueel te achterhalen. Vandaar dat elke nieuwe generatie moet uitzoeken hoe zij de Torah kan beleven als een lens die scherp focust op een gezond en heilig leven, en hoe de Tora ons kan helpen onze levenspraktijk verder te ontwikkelen.